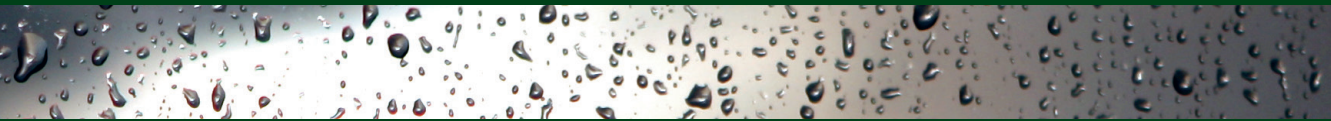

Nationaal Rapporteur Mensenhandel

Kinderpornografie

eerste rapportage van de Nationaal Rapporteur

factsheet

© I am Ivar / Ivar Teunissen

Mw. mr. C.E. Dettmeijer-Vermeulen, Nationaal Rapporteur Mensenhandel (NRM)

Vanaf oktober 2009 rapporteert de NRM niet alleen over de aanpak van mensenhandel maar ook over de aanpak van kinderpornografie. Over de reden voor de toewijzing van de rapporteertaak aan de NRM wordt in de toelichting op het Instellingsbesluit het volgende opgemerkt: “Een relatie tussen het onderzoeksgebied mensenhandel en seksuele uitbuiting volgt mede uit (...) het Verdrag van Lanzarote.”

Kinderpornografie?

Kinderpornografie is een complex onderwerp dat in de samenleving veel emoties oproept. Voor een effectieve aanpak is in de eerste plaats een goed begrip van het fenomeen nodig, zoveel mogelijk gebaseerd op beschikbare kennis. In deze factsheet worden de belangrijkste bevindingen en inzichten summier weergegeven. Daarbij wordt de richting naar een integrale aanpak voorgesteld. Ook wordt aan de hand van enige geruchtmakende zaken met betrekking tot seksueel geweld tegen kinderen toegelicht dat kinderpornografie een steeds prominentere rol speelt bij dit geweld. Achterin deze factsheet vindt u een schema met de aanbevelingen. Rechts zijn de belangrijkste aanbevelingen uitgewerkt in concrete acties, waarbij tevens voor de hand liggende actoren zijn benoemd. De Nationaal Rapporteur geeft aan dat deze rapportage haar eerste en tevens laatste zal zijn. Het rapporteren over alleen kinderpornografie zonder dit te zien als een onderdeel van het bredere onderwerp seksueel geweld tegen kinderen impliceert een scheiding tussen deze vormen van seksueel geweld die in feite niet bestaat.

Alleen kinderpornografie?

Kinderpornografie is altijd verbonden (geweest) met andere (strafbare) seksuele gedragingen, van jeugdprostitutie tot mensenhandel, van misbruik tot grooming en corrumperen. Onderstaand bericht in het Algemeen Dagblad van 9 juni 2011 illustreert de mogelijke samenhang tussen verschillende delicten en de ingewikkeldheid van het fenomeen.

Ouders bieden dochter van 8 aan voor seks

Een 8-jarig meisje is door haar ouders op internet aangeboden voor seks tegen betaling. Net voordat het kind uit Hardinxveld-Giessendam ten prooi zou vallen aan een 32-jarige Brabander, grepen politie en justitie in. De ouders zitten al vier weken in hechtenis [...]. Ook de 32-jarige man uit het Brabantse Heusden die had aangegeven het kind te willen 'afnemen', is gearresteerd. Dat gebeurde gisterochtend.

Kinderporno

De ouders van het meisje, een man van 44 en zijn 43-jarige echtgenote, zitten al vier weken vast. Hun arrestatie is vanwege het belang van het onderzoek tot nu toe stilgehouden. Ze worden verdacht van het bevorderen van seks met een minderjarige, mensenhandel en het vervaardigen en verspreiden van kinderporno. Het kind is direct uit huis gehaald en in een gastgezin ondergebracht, bevestigt een woordvoester van het Openbaar Ministerie (OM) in Rotterdam. Het OM komt vandaag met een verklaring naar buiten.

Verontrust familielid

De politie werd op 12 mei getipt door een verontrust familielid van het echtpaar. Hij ontdekte op de geleende laptop van het stel e-mailverkeer tussen hen en de 32-jarige verdachte. In de e-mails werd onderhandeld hoeveel geld er moest worden betaald in ruil voor seks met het kind. Er werden tientallen foto's uitgewisseld, ook van het 8-jarige kind.

Ouders boden dochtertje aan vanwege zware schulden

[...]

De 'afnemer', die woensdag in zijn woonplaats Heusden is opgepakt, wordt ook verdacht van misbruik van een kind. Het Openbaar Ministerie (OM) bevestigt dat op foto's die bij hem zijn gevonden,

is te zien dat hij een meisje misbruikt. Of dat ook het Hardinxveldse kind is, is onduidelijk.

[...]

In dit bericht komt een veelvoud van strafbare gedragingen zoals kinderprostitutie, mensenhandel, ontucht met een minderjarige en kinderpornografie, maar ook kindermishandeling samen. Ook weerspiegelt dit bericht hoe het oppikken van digitale signalen een rol kan spelen in het ontdekken en gedeeltelijk voorkomen van seksueel geweld tegen kinderen.

Kinderen hebben recht op bescherming tegen alle vormen van seksueel geweld

Overheid schiet tekort in aanpak seksueel geweld tegen kinderen

Kinderpornografie is geen slachtofferloos delict. Kinderpornografie is seksueel geweld tegen kinderen op beeldmateriaal. Vrijwel altijd ligt aan het vervaardigen van kinderpornografische afbeeldingen seksueel geweld ten grondslag. Maar ook het verspreiden van en het opzettelijk kijken naar kinderpornografisch materiaal constitueert seksueel geweld. De aanpak van kinderpornografie moet dus een onderdeel zijn van een totaalaanpak ter bescherming van kinderen tegen seksueel geweld. Momenteel zijn beleid en uitvoering echter onvoldoende afgestemd op de complexiteit van het fenomeen kinderpornografie. De kunstmatige scheiding tussen de aanpak van kinderpornografie en die van seksueel geweld in de reële wereld belemmert een effectieve totaalaanpak.

Deze totaalaanpak zou moeten worden gecoördineerd door de ministeries van Veiligheid en Justitie en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport die elk op hun terrein al veel initiatieven nemen op het gebied van de aanpak van seksueel geweld. De aanpak van kinderpornografie staat echter op zichzelf en kent alleen een justitiële kolom. Het ministerie van VWS zag hierbij voor zichzelf geen rol. Ten onrechte. Dit ministerie zou de preventie, signalering en hulpverlening ten aanzien van seksueel geweld ook moeten richten op de digitale wereld, waaronder kinderpornografie. De coördinerende ministeries kunnen andere belangrijke spelers bij de aanpak betrekken. Daarmee wordt ook de beoogde invulling gegeven aan de internationaal rechtelijke verplichtingen voortvloeiend uit het Verdrag van Lanzarote inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik.

De Nationaal Rapporteur Mensenhandel beveelt daarnaast aan een monitoringmechanisme in te stellen om de continuïteit te bewaken. Seksueel geweld tegen kinderen is een structureel probleem. Het antwoord daarop moet dus ook niet afhangen van incidenten.

Uit het onderzoek 'Seksuele gezondheid in Nederland 2009' van de Rutgers Nisso Groep is gebleken dat 20% van de Nederlandse vrouwen en 4% van de Nederlandse mannen - naar eigen beleving - een vorm van seksueel geweld (excl. uitsluitend kwetsende opmerkingen) heeft ervaren voor het 16e jaar.

Repressieve aanpak wel intensiever, maar nog onvoldoende effectief

Voor politie en justitie is de aanpak van kinderpornografie een prioriteit. Politie en justitie houden zich intensief bezig met de bestrijding van strafbare gedragingen als vervaardigen, verspreiden en het opzettelijk kijken naar kinderpornografie.

In 2010 zijn 467 kinderpornografiezaken bij het Openbaar Ministerie (OM) ingeschreven en 536 kinderpornografiezaken door het OM afgehandeld. Dit zijn er duidelijk meer dan in de vier voorafgaande jaren.

De intentie van de politie vanuit het digitale onderzoek is primair het identificeren en ontzetten van slachtoffers. Door de veelheid aan zaken, de werkvoorraad en het deels ontbreken van focus komt de politie hieraan in de praktijk echter onvoldoende toe. De Amsterdamse zedenzaak vormt hierop een uitzondering. Voorgaande verklaart dan ook waarom de meeste zaken voor de rechter in belangrijke mate alleen het bezit van kinderpornografisch materiaal betreffen.

Kinderpornografie is in de periode 2005-2010 in 77% van alle bij het OM ingeschreven kinderpornografiezaken het enige of het zwaarst geregistreerde delict. Dit houdt in dat in deze zaken waarschijnlijk meestal geen sprake is van een hands-on zedendelict. Op grond hiervan kan worden aangenomen dat de meeste kinderpornografiezaken geen betrekking hebben op de vervaardiging van kinderpornografie.

Alleen het verhogen van politiecapaciteit is onvoldoende. Ook aan de werkwijze en prioritering moet een nieuwe impuls worden gegeven. Belangrijk daarbij is dat multidisciplinair, dat wil zeggen vanuit zeden-, digitaal en tactisch perspectief, wordt samengewerkt. Ook moet gezocht worden naar alternatieve afdoeningen voor 'bezit-zaken', waarbij tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in de ontwikkeling van een integrale aanpak rondom veroordeelde high-risk zedenplegers.

Preventie en hulpverlening vereisen ook een digitaal perspectief

Duidelijk is dat alleen repressieve middelen geen effectieve bescherming kunnen bieden aan kinderen tegen seksueel geweld. Aan deze bescherming wordt op het gebied van preventie, signalering en registratie en hulpverlening aan slachtoffers in diverse programma's aandacht gegeven. Maar niet mede vanuit een digitaal perspectief. Zo is er nog geen expertise over het omgaan met trauma's die het gevolg zijn van de permanentie van de misbruikbeelden op internet.

Voor veel kinderen is de scheiding tussen de analoge en de digitale wereld diffuus, het loopt in elkaar over. Ook in de digitale wereld, op internet, vindt seksueel geweld tegen kinderen plaats waaronder kinderpornografie, maar ook grooming of het ronselen van meisjes door loverboys.

Uit het in 2006 gepubliceerde onderzoek 'Seks is een game - gewenste en ongewenste seksuele ervaringen van jongeren op internet' van de Rutgers Nisso Groep is gebleken dat aan een grote meerderheid van de ruim 10.000 respondenten in een jaar tijd online seksueel getinte vragen zijn gesteld (83% van de meisjes en 72% van de jongens). Ook het gevraagd worden om iets seksueels te doen voor de webcam kwam regelmatig voor (57% van de meisjes en 40% van de jongens), op welk verzoek niet zelden werd ingegaan (11% van de meisjes en 39% van de jongens aan wie het verzoek gedaan was).

Als het gaat om de bescherming van het kind tegen seksueel geweld, dan moet dat kind centraal staan. Dan moet worden geluisterd naar het kind in zowel de analoge wereld als de digitale wereld. Ook betekent het dat niet moet worden gewacht tot het kind naar 'de autoriteiten' komt via aangiftes of via een website, maar dat die 'autoriteiten' ook naar de leefwereld van het kind moeten gaan. Voor preventie en hulpverlening betekent dit dat het kind moet worden gevolgd in zijn leefwereld, dus ook in cyberspace. Kernwoorden zijn, niet alleen voor de politie, maar ook voor de hulpverlening: digibewust, digibereikbaar, digibekwaam en digi-actief.

Aanpak kinderpornografie niet alleen zorg van overheid

Omdat internet bij uitstek het medium is waarin kinderpornografie een hoge vlucht heeft kunnen nemen, en tegelijk voor de overheid moeilijk te beheersen is, is samenwerking met private partijen, ngo's en de internetgemeenschap hard nodig. Publiekprivate samenwerking zou (opnieuw) binnen een platform kunnen worden geborgd. Hierin zou een heldere richting voor deze samenwerking moeten worden ontwikkeld, waarvan bijvoorbeeld het optimaliseren van de huidige notice-and-take-downregeling onderdeel is.

In de periode 2006 tot en met 2010 is het aantal meldingen met betrekking tot vermeende kinderpornografie bij het Meldpunt Kinderporno op Internet gestegen van 6.423 tot 9.164. Deze toename is waarschijnlijk te verklaren door verschillende factoren, waarvan de stijging van de hoeveelheid kinderpornografie op internet er één is.

Naar een integrale aanpak

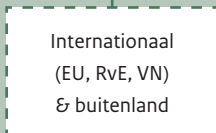
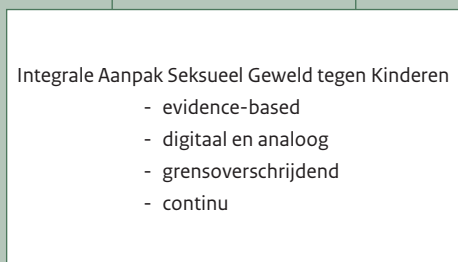
Kinderen hebben recht op bescherming tegen alle vormen van seksueel geweld. De aanpak van kinderpornografie moet onderdeel zijn van een geïntegreerde aanpak van seksueel geweld tegen kinderen. Verbinding, coördinatie en monitoring zijn hierbij essentiële elementen. Achterin deze factsheet zijn oplossingsrichtingen beschreven die beogen een continue bescherming van kinderen tegen seksueel geweld te bevorderen.

De aanbeveling luidt dan ook als volgt:

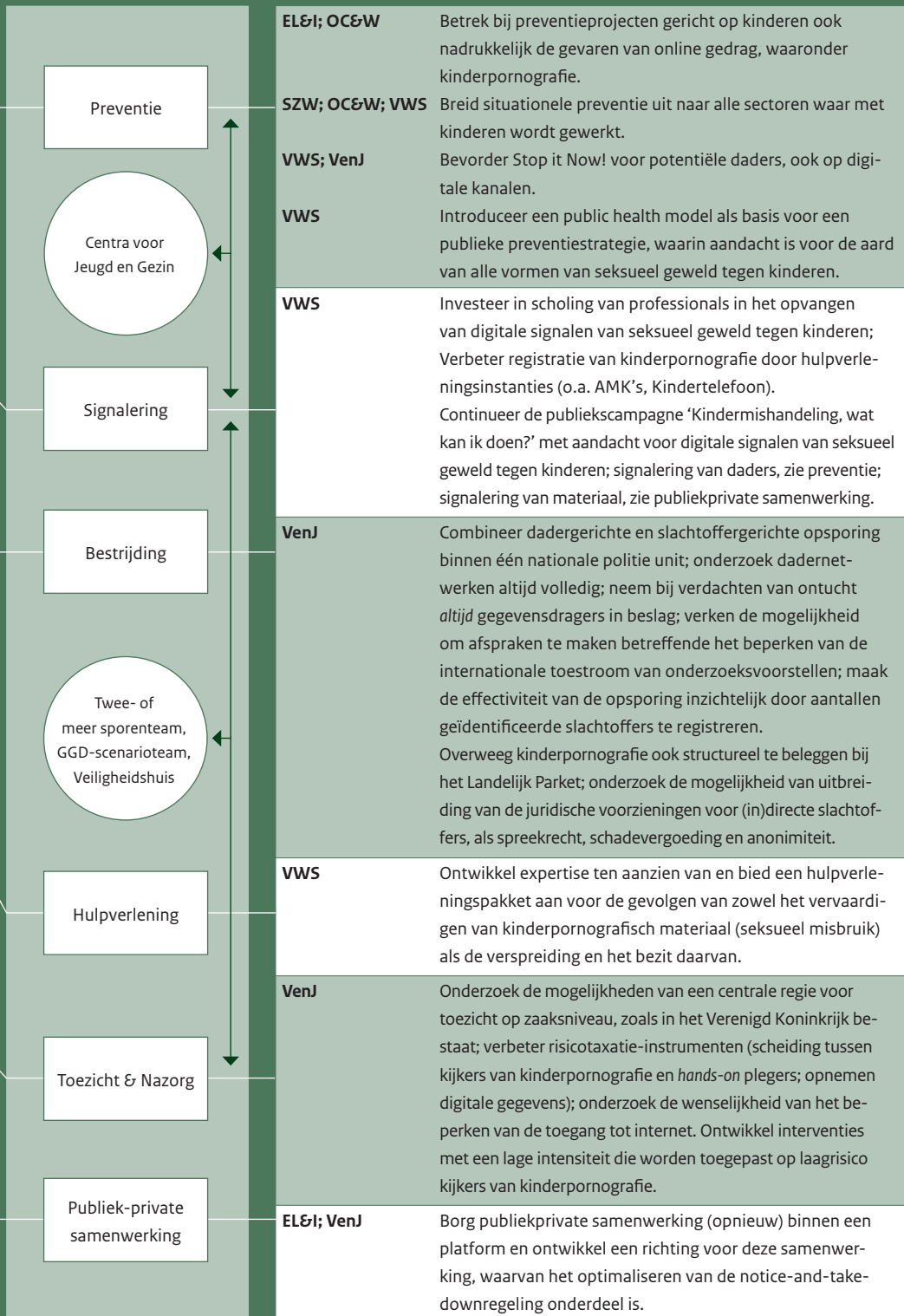
- te voorzien in een integrale aanpak van seksueel geweld tegen kinderen, waarin de aanpak van kinderpornografie volledig is opgenomen;
- te voorzien in een duidelijke coördinatie om de integrale aanpak inhoud te geven en uit te voeren;
- een onafhankelijk monitoringmechanisme in te stellen;
- de continuïteit te waarborgen

Beleid

Verbinding Beleid/
Uitvoeringsprocessen

Uitvoeringsprocessen

Geruchtmakende zaken

Ieder tijdperk kent zijn eigen incidenten omtrent seksueel geweld tegen kinderen. Het seksueel misbruik binnen de Katholieke Kerk speelde zich vooral af in de jaren vijftig tot en met de jaren tachtig van de vorige eeuw, maar kwam pas decennia later in volle omvang naar buiten. Door de groeiende media-aandacht zou men 2010 kunnen beschouwen als een crisisjaar voor de Katholieke Kerk.

In de jaren tachtig, in 1987 om precies te zijn, kwam Oude Pekela in de landelijke pers omdat (een) als clown verklede man(nen) op grote schaal kinderen seksueel zou(den) hebben misbruikt. De dader(s) zijn nooit gepakt en het is nooit duidelijk geworden of het ging om massahysterie of dat er werkelijk wat heeft gespeeld. Een jaar later was er de Bolderkar-affaire die betrekking had op vermeend seksueel misbruik, geconstateerd door een orthopedagoge bij medisch kinderdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen. De leiding van het kinderdagverblijf meldde dit bij justitie. Veertien kinderen werden bij de ouders weggehaald en uit huis geplaatst terwijl de vaders werden opgepakt. Uiteindelijk ging iedereen vrijuit omdat de bewijsvoering vrijwel uitsluitend was gebaseerd op de omstreden poppenmethode, waarbij gebruik werd gemaakt van speciaal ontwikkelde poppen met geslachtsdelen. In 1988 werd veel aandacht besteed aan de Maurikse incestzaak, waarin het meisje Marianne zou zijn misbruikt door haar broers, een oom en een buurman.

In de jaren negentig speelde de Eper incestzaak, één van de omvangrijkste incestzaken in de Nederlandse geschiedenis. Twee zusters, Yolanda en Eveline van B. uit het Gelderse Epe deden aangifte van seksueel misbruik, baby moord en illegale abortussen. Onder meer de moeder, vader, broer, en een aantal bekenden, waaronder een politiemann werden beschuldigd van jarenlange incest en perverse groepsseks met jonge kinderen.

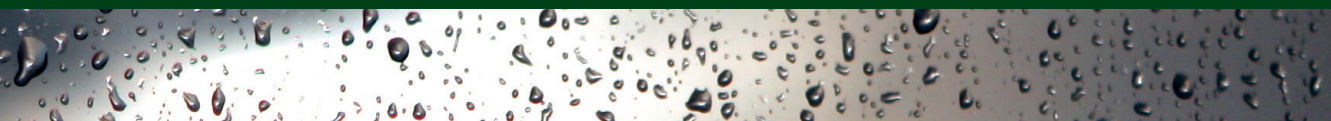
In 1996 werd actie ondernomen tegen seksuele intimidatie in de sport. De Nederlandse sportwereld erkende het bestaan van machtsmisbruik en seksuele intimidatie, en gaf aan dat er dringend iets moest gebeuren nadat enkele judokampioenen hun voormalige coach hadden beschuldigd van ontucht. Er waren meer zaken: van een waterpolotrainer in Barendrecht tot en met een jeugdleader van de Hengelose voetbalclub Tubantia, bij Scouting en in het jeugdwerk. In datzelfde jaar kwam ook de Belgische affaire Dutroux breed in het nieuws. Eind jaren negentig kwam de Zandvoortse kinderpornografiezaak in de openbaarheid, één van de eerste zaken waarin een verdachte op grote schaal kinderpornografie zou hebben geproduceerd en verspreid.

Heden ten dage is seksueel kindermisbruik vaak gerelateerd aan het vervaardigen en verspreiden van kinderpornografie. In de zaak-Benno L. is een zwemleraar in 2010 schuldig bevonden aan drie gevallen van gedwongen ontucht (aanranding), en nog 37 gevallen van ontucht, met minderjarige meisjes. Als zedenzaak met één dader en oorspronkelijk 98 mogelijke slachtoffers is dit wellicht de grootste in zijn soort in de geschiedenis van de Nederlandse rechtspraak. Benno L. maakte ook afbeeldingen. Dirk-Jan P. verzamelde ongeveer 50.000.000 kinderpornografische afbeeldingen. In september 2008 werd hij aangehouden. Thans staat Robert M. voor de rechter. Deze zaak behoeft nauwelijks uitleg.

Info

De eerste rapportage is vanaf 12 oktober 2011 om 13.00 uur te vinden op www.bnrm.nl

Hard copies kunnen worden besteld bij secretariaat@bnrm.nl

Dit is een uitgave van:
Bureau Nationaal Rapporteur Mensenhandel
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
Telefoon (070) 370 45 14
De eerste rapportage Kinderpornografie is te
vinden op www.bnrm.nl
Oktober 2011 | Publicatienr: J-10723